

УДК 669.184.244.66.001.57-52

РІВНЯННЯ МАСООБМІНУ КИСНЕВОГО КОНВЕРТОРА

С.В. Жук

Національний технічний університет України

“Київський політехнічний інститут ”

Розглянуті деякі рівняння масообміну, які визначають процес контролю продувки кисневого конвертора.

Рассмотрены некоторые уравнения массообмену, которые определяют процесс контролирования продувки кислородного конвертера.

They Are Considered some equations of the changing the mass, which define the process of controlling of blowing out of oxygen converter.

Вступ

Киснево – конверторна ванна – це складна багатокомпонентна система, яка характеризується протіканням аерогідродинамічних, тепломасообмінних, хімічних та інших незворотних процесів, які визначають кінетику рафінування. Складні процеси переносу у ванні конвертора проходять за умов вимушено рухаючогося, багатокомпонентного середовища, яке піддається фазовим перетворенням.

Реальна конверторна ванна – неідеальна, важка, стиснена та багатокомпонентна рідина з великим числом внутрішніх зв'язків між параметрами і їх взаємним, переважно нелінійним впливом.

Постановка задачі дослідження

Метою дослідження є аналіз впливу основних факторів на масообміні процеси, що протікають в кисневому конверторі.

Результати дослідження

Основним процесом в сталеплавильній ванні являється переніс газоподібного кисню. Окиснення неуглецевих домішок ванни, таких як фосфор, силіцій та манган, проходить селективно і закінчується наближаючись до рівноважних значень, уже в першій половині продувки.

Фундаментальне значення для енергетики і масообміну процесу мають термохімічні реакції окислення вуглецю та заліза ванни. Конверторний газ є нічим іншим як продуктом зневуглецювання ванни, до

складу якого входять СО та СО₂ [1]. В робочому просторі конвертора оксид вуглецю частково догоряє в діоксид. Протікання цієї реакції, як і протікання реакції горіння заліза веде до зниження швидкості вигорання вуглецю, внаслідок зменшення коефіцієнта засвоєння кисню вуглецем ванни.

Швидкість зневуглецювання ванни за балансом кисню можна представити у такому вигляді:

$$\frac{dG_c}{d\tau} = 10^{-2} G_{\text{ч}} \frac{dC}{d\tau} = 10^{-3} \frac{2 \cdot 12}{22,4} \left[v \gamma_1 (1 - \gamma_2) - 10^{-3} (1 - \gamma_{\text{CO}}) \frac{dC_c}{d\tau} \right] \times \frac{22,4}{2 \cdot 12} - 10^{-3} \frac{dG_{\text{Fe}}}{d\tau} \cdot \frac{22,4}{2 \cdot 56} \quad (1)$$

де $\frac{dG_c}{d\tau}$ – масова швидкість зневуглецювання ванни, т/хв.;

$G_{\text{ч}}$ – маса чавуну, т;

v – інтенсивність подачі дуття, м³/хв.;

γ_1, γ_2 – коефіцієнти, що враховують чистоту та втрати дуття;

γ_{CO} – масова доля вуглецю ванни, який окислюється до СО в порожнині конвертора за рахунок кисню дуття;

$\frac{dG_{\text{Fe}}}{d\tau}$ – масова швидкість окиснення заліза ванни;

Змінну температури ванни по ходу продувки в динаміці, можна виразити наступним рівнянням:

$$c G_{\text{ч}} \frac{dt}{d\tau} = Q_{\text{CO}} \frac{dG_c}{d\tau} + (Q_{\text{CO}_2} - Q_{\text{CO}}) (1 - \gamma_{\text{CO}}) \frac{dG_c}{d\tau} \gamma_3 + Q_{\text{Fe}} \frac{dG_{\text{Fe}}}{d\tau} - \frac{60}{10^3} \left[q_{\text{л}}(\varphi) + q_{\text{а.с}} \right] \quad (2)$$

де c – середня питома теплоємність рідкого металу при середній за продувку температури, яка дорівнює 0,88 кДж/(кг·К);

$\frac{dt}{d\tau}$ – швидкість зміни температури ванни, К/хв;

$Q_{\text{CO}}, Q_{\text{CO}_2}, Q_{\text{Fe}}$ – питомі, нестандартні теплові ефекти хімічних реакцій утворення відповідних оксидів вуглецю та заліза в робочому просторі конвертера при стандартній температурі газоподібного кисню, кДж/кг;

γ_3 – коефіцієнт, який характеризує використання ванною теплоти від догорання СО і СО₂, в порожнині конвертора, який дорівнює 0,7[2];

$q_{л}(\varphi)$ – потужність, яка витрачена на нагрів та розплавлення брухту певного виду φ по ходу продувки, кВт;

$q_{а.с}$ – тепловий потік, який обумовлений втратою на нагрів активного шару футерівки конвертора по ходу продувки, кВт.

Оксид вуглецю конверторного газу повністю догоряє в підйомному газоході ОКГ за рахунок підсмоктаного кисню повітря. Довжина шляху, на якому проходить повне молекулярне перемішування конвертерного газу з всмоктаним повітрям, дорівнює приблизно десятикратному діаметру горловини конвертора.

Рівняння теплового балансу в перехідному газоході ОКГ має вигляд:

$$C_r \left(\frac{dG_{CO_2}}{d\tau} + \frac{dG_{CO}}{d\tau} + 10^{-3} \rho_{\text{возд.0}} v_{\text{возд.0}} - \gamma_{CO} \frac{dG_C}{d\tau} \cdot \frac{32}{2 \cdot 12} \right) (t_{\text{фак}} - t_r) = \frac{60}{10^3} (1 + \gamma_4) (q_k + q_r) \quad (3)$$

де C_r – середня питома теплоємність продуктів згорання газу кДж/кг·К;

$\frac{dG_{CO}}{d\tau} = \gamma_{CO} \frac{dG_C}{d\tau} \cdot \frac{28}{12}$ – масовий показник витрат оксиду вуглецю з конвертора, т/хв;

$\frac{dG_{CO_2}}{d\tau} = (1 - \gamma_{CO}) \frac{dG_C}{d\tau} \cdot \frac{44}{12}$ – масовий показник витрат діоксиду вуглецю з конвертора, т/хв;

$\rho_{\text{возд.0}}$ – щільність повітря при нормальних фізичних умовах, яка дорівнює 1,293 кг/м³;

$t_{\text{фак}}, t_r$ – температура факела полум'я і газів в підйомному газоході, °С;

γ_4 – коефіцієнт, який характеризує втрати у навколишнє середовище і дорівнює 0,015 для ОКГ с допалюванням і 0,005 без утилізації теплоти [3];

q_k і q_r – відповідно теплові потоки, які сприймаються кесоном і поверхнею нагріву екранних труб підйомного ОКГ, кВт.

Рівняння (1) – (3) вміщують чотири невідомі величини $\frac{dG_C}{d\tau}$, $\frac{dt}{d\tau}$,

$\frac{dG_{Fe}}{d\tau}$ і γ_{CO} . Вимір будь-якої з них дозволить визначити інші параметри

ванни. Найбільш легко проконтролювати швидкість зневуглецювання одним із відомих способів [4] і по ній визначити інші параметри.

Висновок

При побудові нових математичних моделей чи покращенню вже існуючих слід приділяти велику увагу основним процесам, що відбуваються в конвертері, і визначають власне сам процес конвертерного виробництва сталі – перенесення газоподібного кисню, окиснення вуглецю та заліза ванни.

Отримані балансові рівняння у сукупності з контролем швидкості зневуглецювання дозволяють визначити основні параметри технологічного процесу і організувати процес керування.

Література

1. Богушевский, В.С. Основы математического описания технологических процессов конвертерного производства стали [Текст] / В.С. Богушевский, Н.А. Рюмшин, Н.А. Сорокин. – К.: НПО “Киевский институт автоматики”, 1992.- 168с.
2. Богушевский, В.С. АСУ ТП производства стали в конверторах [Текст] / В.С. Богушевский, Н.А.Рюмшин, Н.А. Сорокин. – К.: Техника,1991.-180с.
3. Математические модели и системы управления конвертерной плавкой [Текст] / В.С. Богушевский, Л.Ф. Литвинов, Н.А. Рюмшин, В.В. Сорокин. – К.: НПО “Киевский институт автоматики”, 1998.-304с.
4. Богушевский, В.С. Определение скорости обезуглероживания в ванне конвертера [Текст] / В.С. Богушевский, Н.А. Сорокин, Е.И. Беляев // Изв. вузов. Чер. металлургия. – 1986. – № 2. – С. 18 – 21.